

Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı

Depremden Sonra Yürüttüğümüz İnsani Yardım Çalışmalarıyla İlgili İlk 6 Ayı Kapsayan Raporumuzu Yayımladık!

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerde Türkiye ve Suriye'de yaklaşık 56.000 kişi hayatını kaybetti. Fotoğraf: Tineke Dhaese/Oxfam

6 Şubat 2023'te meydana gelen depremler ülkemizde en az 50.000 kişinin ölümüne ve 100.000'den fazla kişinin de yaralanmasına yol açtı. Bu afetten 9,1 milyon kişi doğrudan etkilendi. 3 milyon kişi yerini terk etmek zorunda kaldı. Yaklaşık 300.000 bina hasar gördü ya da tamamen yıkıldı. Bu afetten en çok Adıyaman, Gaziantep, Hatay ve Kahramanmaraş etkilendir. Birçok insan yaşanan felaketin ardından çok zor günler geçirdi ve binalarının yıkılacağı korkusuyla evlerine dönemediler. Bölgeyi terk edemeyenlerin temiz su ve tuvalete erişimleri ise oldukça kısıtlıydı. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve savunmasız durumdaki kişiler özellikle koruma ve sağlık konularında da yeterli hizmet alamadılar.

AFETİN HEMEN SONRASINDA YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

KEDV, üyesi olduğu Oxfam Konfederasyonu'yla birlikte bu büyük yıkım karşısında hızlı bir şekilde insani yardım çalışmalarını planlamaya başladı. Yıkımın boyutu nedeniyle, insani yardım çalışmaları önemli lojistik zorluklarla karşılaştı. Ancak bu zorluklara rağmen KEDV hem kendi ekibi hem de Oxfam Konfederasyonundan gelen uzmanlarla deprem bölgesindeki değerlendirmelerini yaptı ve en fazla risk altında olan kişileri ve neye ihtiyaç duyduklarını belirledi. Bu sırada Oxfam Konfederasyonu'nun dünyadaki diğer üyeleri, ülkelerindeki vatandaşlara ve kurumsal bağışçılara felaketin boyutunu anlatarak yardım çalışmalarının yürütülmesi için gereken kaynakları temin etmek üzere bağış kampanyaları yürüttüler.

Gaziantep'te yaşayan Gaziantep Kadın Kooperatifi üyesi Münevver Tuvarlak, kocası ve iki oğlu ile depremden etkilenen pek çok aileden biriydi. "Çocuklarımı aldım ve hızlıca evden çıktım. İlk deprem olduğunda hemen uyandık ve güvenli bir yer bulmak üzere yola çıktık. Ama ikinci deprem oturduğumuz binanın 4. katından merdivenlerden inerken olunca paniklemeye başladım. Depremi ardından o gece yaklaşık altı saat arabada kaldık. Bahçenin çok

sallandığını ve bunun normal bir sallanma olmadığını düşündüğümü hatırlıyorum. KEDV bize ulaştı ve Nahıl Misafirevi'nde kalabileceğimizi söyledi. Misafirevinde kendimi ne kadar güvende hissetsem de oğlum çok korktuğu için sürekli kendisiyle ilgilenmem gerekiyordu. Daha önce ölmekten korktuğumu düşündüğümü hatırlamıyorum ama artık korkuyorum. Hatay'da yaşananlar için çok üzgünüm. Arkadaşım ailesini kaybetti ve elimizden hiçbir şey gelmedi."

KEDV, yapılan değerlendirmeler sonucunda ve 1999 Marmara depremlerinde edindiği tecrübeye dayanarak mevcut sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin uzun vadede üstesinden gelebilecek şekilde bir eylem planı hazırladı. Öncelikli olarak acil yardımların ulaştırılmasını sağlarken, bir yandan kadınlara ve kız çocuklarına odaklanarak bölgenin toparlanması ve yeniden daha iyi yapılması için kadınların liderliğinde çalışmalara odaklandı. Aynı zamanda kadınlar, kadın kooperatifleri ve diğer yerel kadın grupları ve ağlarıyla yürüttüğü mevcut çalışmalarını geliştirmeye devam etti.

Su, Sanitasyon ve Hijyen: KEDV'in ekipleri bölge halkının en çok temiz su ve acil onarım gerektiren su, sanitasyon ve hijyen altyapısından ve hizmetlerinden yoksun olduğu yerleri tespit ettiler. Bölgede taşan tuvaletlerin nehirlerle ve rezervuarlara akması gibi sorunlardan dolayı ishal ve uyuz gibi hastalıklar da ortaya çıktı. Tuvaletlerin sayısı yeterli miktarda değildi ve kadınlar ve kız çocuklarının menstrüel ürünlere acil ihtiyaçları vardı. KEDV ilk etapta şu faaliyetleri içeren bir plan yaptı:

- Altyapının hasar gördüğü alanlarda onarım faaliyetleri yapmak.
- İhtiyaç olan alanlara tuvalet, duş ve çeşme kurmak.
- Hijyen koşullarını iyileştirmeye yönelik kitler dağıtmak.
- Depremden etkilenenleri sudan kaynaklı bulaşıcı hastalıklarla mücadele edebilmeleri için bilgilendirmek; ilgili hizmetlere erişimlerini kolaylaştırmak.

Koruma: KEDV ekibi, evsiz kalan ve çadırlarda zor koşullarda, hijyen ve temel hizmetlere erişimden yoksun bir şekilde barınmak zorunda olan çok sayıda kişi olduğunu tespit etti. Çoğunda travma sonrası stres bozukluğu vardı. Kadınlara yönelik şiddet vakalarında da artış kaydedildi. KEDV şu faaliyetleri içeren uygulama planları hazırladı:

- Barınma koşullarını iyileştirmek için ihtiyaç olan malzemeleri sağlamak.
- Psikososyal desteğe ihtiyaç olan kişileri tespit etmek ve ilgili kurum ve hizmetlerle buluşturmak.
- Kadınların ve çocukların travma sonrası stresle başa çıkabilmeleri için programlar uygulamak.

Gıda ve Geçim Kaynakları: Ekipler, bölge halkına gıda ulaştırmak için gönüllülük esasına dayalı çabaların azaldığını tespit etti. Yangın tehlikesi nedeniyle, geçici çadır kentlerde yaşayanların yemeklerini pişirmek için ateş yakmalarına izin verilmedi. Deprem KEDV'in kendi ağındaki kadın kooperatifleri ve mikro girişimci kadınlar da dahil olmak üzere, pek çok kişinin geçim kaynaklarını da yok etti. Tarım, hayvancılık, hizmetler, imalat dahil tüm sektörler ağır darbe aldı. Gıda fiyatları yükseldi. Bulgular KEDV'in planına şu şekilde yön verdi:

- En fazla risk altında olan ailelere kuru gıda paketleri sağlamak.
- Kadın kooperatifleri tarafından mahalle mutfaklarının kurulmasını desteklemek.
- Kadın kooperatiflerine ekonomik girişimlerini yeniden yapılandırmaları ve geliştirmeleri için iş yerlerinin onarımı için ekipman, araç gereç vb. ihtiyaçlarına yönelik hibe sağlamak.
- Çiftçilerin tarımsal geçim kaynaklarını sürdürebilmeleri için yem, fide, gübre gibi girdiler sağlamak.
- Mikro girişimci kadınlara işlerini tekrar başlatabilmeleri için hibe vermek.

Kadınlar ve Kız Çocukları: KEDV ayrıca kadınların ve kız çocuklarının özel ihtiyaçlarını da değerlendirdi. Cinsiyete dayalı şiddet ve ücretsiz bakım sorumluluklarında artış olduğunu gözlemledi. Kadınlar ve kız çocukları travma, sıkıntı, güvensizlik ve iş ve gelir kaybından özellikle etkileniyorlar. Bu nedenle KEDV, kadınların hem insani yardım süreçlerine katılmalarını hem de uzun vadeli iyileşme ve yeniden yapılanma süreçlerine dahil olmalarını sağlamak amacıyla, Kadın ve Çocuk Merkezleri kurmak üzere yerel yönetimler, kamu kurumları, Birleşmiş Milletler kuruluşları ve özel sektörle iş birliği yaparak harekete geçti.

Bu süreçte KEDV, kamu kurumlarının ve belediyelerin erişmekte zorlandığı kırsal alanlara ve çadır öbeklerine odaklandı. Belediyelerin ve valiliklerin temiz su altyapısı ve sanitasyon hizmetlerini bir an önce hayata geçirebilmeleri için iş birliklerini başlattı. Ayrıca üyesi olduğu "AFET Platformu" ile beraber, gıda ve diğer acil yardımların dağıtımını için gönüllüleri ve yerel grupları koordine etti.

6 AYDA İNSANİ YARDIM ÇALIŞMALARI İLE 68.596 KİŞİYE ULAŞTIK

KEDV, deprem bölgesindeki insani yardım çalışmalarıyla altı ayda **68.596** kişiye ulaştı (**24.146** kadın, **21.882** erkek, **22.567** çocuk, **1.441** engelli, **8.163** yaşlı). Ayrıca Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Osmaniye, Şanlıurfa ve Malatya'da 270'ten fazla kadının ortak olduğu 20 kadın kooperatifi ile iş birliği yaparak depremzede halka gıda ve barınma gibi insani yardım ulaştırdı.

Su, Sanitasyon ve Hijyen Hizmetleri ile 40.573 Kişi Desteklendi

- Kahramanmaraş, Gaziantep ve Hatay illerinde 1.222 tuvalet ve duş kurulumu gerçekleştirilerek (1.000 adet hedeflenmişti) 12.630 insana ulaşıldı.

- Çadırlarda ve diğer geçici alanlarda yaşayan kişilere temiz su depolamalarını sağlamak için 2.776 su pompası ve damacana dağıtıldı.
- Hatay'da 99.750 litre su dağıtımıyla 5.621 kişiye ulaşıldı. 23 tuvalet ve duş ünitesi onarıldı.
- Güvenli içme suyuna erişimi artırmak amacıyla 3 sondaj kuyusunun ve 1 su arıtma tesisinin rehabilitasyonu için Hatay Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi'ne destek verildi.
- Kahramanmaraş Geçici Barınma Merkezi'nde Göç İdaresi Başkanlığı ile iş birliği yapılarak su deposunu onardı ve kampta yaşayan yaklaşık 20.000 kişinin içme suyuna erişimi sağlandı.
- Kahramanmaraş, Hatay ve Gaziantep'te halk sağlığı risklerini haritalamak için Halk Sağlığı Derneği (HASUDER) ile ortaklık kuruldu. Halk sağlığı farkındalığıyla ilgili mesajları yaymak üzere 45 toplum gönüllüsüne yönelik bir eğitim programı tasarlandı ve yürütüldü. 3.606 hijyen kiti, 3.819 menstrüel bakım kiti, 471 acil ihtiyaç kiti, 530 bebek bakım kiti ve 1.488 leğen ve bidon dağıtımlarıyla 14.020 kişiye ulaşıldı.
- Özel ihtiyaçları olan kişilere 158 komod (engelli tuvaleti) dağıtıldı.
- Kahramanmaraş'ta çöp torbaları ve çöp kutuları içeren 2.383 adet çevre kiti dağıtıldı.

Dulkadiroğlu/Kahramanmaraş'ta tuvalet ve duşların kurulumu. Fotoğraf: Colin Carey/Oxfam

Gıdaya ve Gelir Kaynaklarına Erişim Programı ile 14.351 Kişiyi Ulaştık

- KEDV ilk etapta Gaziantep, Hatay ve Şanlıurfa'da 4 kadın kooperatifi ve kadın grubunu destekleyerek geçici mahalle mutfakları kurulmasını ve günlük 750 kişiye sıcak yemek dağıtılmasını sağladı.
- Hatay'ın en çok etkilenen bölgelerine 3.275 gıda kiti dağıtıldı ve 13.427 insana ulaşıldı.
- 700 torba hayvan yemi ve 1.046 torba tohum ve fide ile 924 çiftçi ve tarım işçisine ve 4 kadın kooperatifine ulaşıldı.
- Arsz Kadın Kooperatifi'yle iş birliğinde, daha sonra KEDV'in koruma kitlerinin bir parçası olarak dağıtılacak olan 2.100 adet nevresim takımı üretildi.
- Erzin Kadın Kooperatifi ve yerel belediye arasındaki hijyen kitlerinin dağıtımını desteklemek için bir ortaklık kurulmasını kolaylaştırdı.
- Kadın Kooperatifleri Deprem Destek Fonu'nun hazırlıkları yapılırken, Ekodoku, Vakıfköy, Gaziantep, Zeugma, 3K Kale, Hekimhan, Payas, Düziçi, Osmaniye ve Kahramanmaraş Kadın

Kooperatiflerinin gıda, tekstil ve diğer üretim faaliyetlerini desteklemek üzere teknik danışmanlık, finansman, malzeme ve hizmetler sağlandı. Bu da üretime yeniden başlamalarına ve ürünlerini satmak için pazarlara erişmelerine yardımcı oldu. Bu ürünlerin satışı, kadın kooperatiflerine ulusal çapta daha fazla görünürlük kazandırdı: örnek olarak Kahramanmaraş Kadın Kooperatifi'nin ürünleri Watson'da satışa sunuldu.

- Hatay'da hasar gören Gastronomi Köyü'nün yeniden inşası için Samandağ Kadın Kooperatifi ile iş birliği başlatıldı. Gastronomi Köyü'nün tekrar faaliyete geçmesiyle kadınlara istihdam ve gelir elde etme imkânı yaratılması, turizmin canlandırılması ve bölgenin sosyal ve tarihi dokusunun korunması hedefleniyor.
- Depremlerin kadın mikro girişimciler üzerindeki etkisini değerlendirmek için Türkiye Grameen Mikrofinans Programı ve INGEV ile iş birliği yapıldı. Elde edilen bulgular, kadın mikro girişimcilerin işlerini yeniden kurabilmeleri için gereken finansal destek faaliyetlerinin tasarlanmasında kullanılacak.

Arsuz Kadın Kooperatifi ortakları, KEDV'in koruma paketinin bir parçası olarak halka dağıtılan 2.100 adet nevresim takımını üretti. Fotoğraf: Müge Aydın/Arsuz Kadın Kooperatifi

Koruma Çalışmaları ile 18.891 Kişiye Ulaştık

- İnsani yardım alanında çalışan ulusal STK'lardan oluşan AFET Platformu ile iş birliği yapılarak afetin hemen ardından 360 adet elektrikli ısıtıcı, giysi ve battaniye dağıtıldı.
- Arsuz Kadın Kooperatifi tarafından üretilen nevresimler, kilimler, el fenerleri ve battaniyelerden oluşan 2.381 koruma kiti dağıtılarak 3.115 aileye ulaşıldı.
- Travma yaşayan kadın ve çocuklara psikososyal destek sunmaları için ASAM ve Uluslararası Mavi Hilal ile iş birliği yapıldı. İş birlikleri kapsamında yerleşim bölgelerinde bilgi merkezleri

kurulmaya, danışmanlık hizmetleri düzenlenmeye ve en kırılgan durumdaki insanlar için vaka yönetimi ve yönlendirmeler yapılmaya başlandı.

- Çocuklar için 29 psikososyal destek faaliyeti ve kadınlar için 4 psikososyal faaliyet düzenlenerek 501 kişiye ulaşıldı.

Yaz ayları için Kahramanmaraş ve Hatay'da 2.656 adet vantilatör ve 473 adet yangın söndürme cihazı dağıtıldı. Kahramanmaraş'ta bu yangın söndürücüleri aldıktan sadece bir gün sonra yerleşim yerinde yangın çıktı ve yangın büyümeden söndürülebildi.

KADINLAR ve KIZ ÇOCUKLARI: Kadın Dayanışma Merkezileri Kuruldu

- Hatay ve Kahramanmaraş'ta Koç Holding tarafından inşa edilen konteyner kentlerde UN Women iş birliğiyle temmuz ayında 2 Kadın Dayanışma Merkezi açıldı. Bu merkezlerde, kadınlara güçlenme ve mesleki beceri eğitimleri, psikososyal faaliyetler, örgütlenme çalışmaları yürütülecek, üretim ve yeme içme alanları sağlanacak.
- Hatay, Kahramanmaraş ve Gaziantep'teki konteyner kentlerde üç Kadın ve Çocuk Merkezinin daha açılması planlanıyor. Bu merkezler, kadınlar için kamusal alanların son derece sınırlı olduğu bir ortamda, kadınlar tarafından ve kadınlar için yönetilen alanlar olacak. Bu merkezlerle kadınlar için:
  - Gelir getirici fırsatları teşvik etmek ve pazarlara erişimlerini artırmak için atölye alanları oluşturulacak.
  - Çocuklarının bakım ve eğitim alabileceği oyun odaları kurulacak.
  - İhtiyaçları etrafında örgütlenme çalışmaları yürütmeleri, yardım dağıtımını kolaylaştırmaları ve izlemeleri sağlanacak.
  - Halk sağlığı, hizmetlere erişim, haklar ve koruma riskleri konularında bilgilendirme, yönlendirme mekanizmaları ve eğitimler sağlanacak.
  - Ücretsiz bakım sorumluluklarını azaltmak için çamaşırhane kurulacak.
  - Psikososyal refahlarını teşvik eden faaliyetler yürütülecek.

UZUN VADELİ KALKINMA PLANLARI

KEDV olarak afetten sonraki ilk 6 ayda, bölgedeki acil insani ihtiyaçların karşılanmasına odaklandık ve bölgenin kadınların liderliğinde ve toplum temelli modellerle toparlanmasını ve yeniden daha iyi yapılandırılmasını sağlamak üzere üç yıllık afet sonrası kalkınma programımızın temellerini attık. Önümüzdeki altı ay içinde, aynı yardımlardan nakit temelli desteklere geçiş yapacağız. Geçici barınma alanlarındaki halkın kış koşullarına hazırlanmalarını destekleyeceğiz. Kadınlar öncelikli olmak üzere, bölge halkının sürdürülebilir geçim kaynaklarına tekrar erişebilmeleri için hibeler vereceğiz. Kahramanmaraş, Hatay ve Gaziantep'te kadınların ve kız çocuklarının korunmasına yönelik olarak ASAM ve Uluslararası Mavi Hilal ile çalışmalarımız devam edecek. Adıyaman'da çocuklar için psikososyal destek çalışmaları yürüten yerel ortağımızın faaliyetlerini destekleyeceğiz. Kadın Kooperatifleri Deprem Destek Fonu ile daha fazla kadın kooperatifinin işlerini ayağa kaldırmalarını sağlayacağız. Hayvancılık, çiftçilik ve girişimcilik yapan dar gelirli kadınların işleri için ihtiyaç duydukları ekipman, mekân, malzeme gibi destekleri vereceğiz, ürünlerini pazarla buluşturacağız.

Ayrıca depremden etkilenen bölgelerde önceden var olan sosyal, ekonomik ve toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini dönüştürmek amacıyla, kadınların kolektif örgütlenmelerine, yerel kuruluşlara ve toplum temelli girişimlere destekler vereceğiz. [“Kadınların Sesine Kulak Ver”](#) imza kampanyamızla, kadınların ve kız çocuklarının acil durumlarda ve yeniden inşa süreçlerinde önceliklendirilmelerini, kadınların planlama, politika geliştirme ve uygulama çalışmalarına dahil edilmelerini talep etmeye devam edeceğiz.